

Képernyő

Csak a foka lehet

Napközben strandra zavart ki a hirtelen hóvihar, este meg az emberrel együtt-faradt, kiszikkadt figyelmet szombaton is, vasárnap is tetemre hívta a képernyő. Hogyne, mikor a bécsi világbajnokságon egészen a közvetítések időpontjáig remekül dolgoztak versenyzőink, aztán alig kapcsolódott be a kamera, mintha elfelejtették volna vívni. A nagy számok törvényei alapján ma sem értem, hogy a magyar házi-versenynek indult női törődésben egy román és francia lány asszóját hagyjuk függővé tenni *Rejtő* Ildikó világbajnokságát. Dehát ez az élet — és ez a sport. Mindazonáltal az esti kikapcsolások igazi drámát közvetítettek, ahol — sajnos — mi voltunk a vesztesek.

S ha már sporttal kezdünk, folytassuk a közelben: a máskülönbön sokarcú hétfői programtól méltatlanul búcsúzó, bosszantó, lassan neveltséggé váló *Kicsoda-Micsoda*. Vasárnapi fordulója az egyszeri versenyző viccebe fogalmazott esetét példázta: behívták a televízióba, s a biztonság kedvéért elmondták neki a megoldást (a foka) azzal a feltétellel, hogy próbálja közelíteni, de csak akkor kérdezzen rá, ha nagyon szorít az idő. Hősnünk nekigyűrűzők, gong, idő indul. Szmély? Nem. Meghalt? Nem. Hősnünk zavarba jön, hosszasan eltöpreng, majd kínos pillanatok után rávágja: akkor csak a foka lehet. Kö-

rülbelül így találták el *Czinka Pannát* is. A Kreml toronyórát pedig a gyerekkjátékok módszerével: „az egyik meglátta, a másik hazavitt, a harmadik pedig megejtte”. Aki felhívta a zsűri figyelmét, rákérdezhetett, aki elmulasztotta, nem. A Kicsoda-Micsoda? példátlan bravúrja, sokadik színrelépése, zsűrije, játékvezetője ellenére is olyan szervezetlen, mintha most szerveződne.

Szombaton a cseh Ludvik *Askenazy* 1959-ben megjelent *Szerelmek a ládában* elbeszélésekének tévéfilm változatát láttuk *Szerelmek a ládában* címmel. És azzal a különbséggel, ami általában kétségbe vonja az erős gondolatiságú, a valóság és az irreális kettősségének talaján fogalmazott írások megfilmesítésének esélyeit. Ugyancsak szombatra maradt egy végre dekoratív, mozgalmas, bőkezűen kiállított hazai show, *Kovács Katé*. Kár, a tévéújság szereposztásáról éppen most maradt le a rendező neve: *Sztányi András*. Vasárnap jelentkezett *Cecile Aubry* új *Sébastien*-sorozata, amihez egyelőre csak annyit, ott folytatódik, ahol abbamaradt — a lovagnál, a természetben, a gyerekekromantikánál. Miként *A különleges ügyosztály* angol krimi újabb epizódja (*A tróji tartálykocsi*), melynek különlegessége, hogy csinos szereplőit leszámítva semmi különös nem történt benne. N. I.

Heller Ödön emlékezete

A szegedi piktúra több nagy tehetségű, de sajnálatosan korán elhunyt művészt tart számon. Szőri, Kukovetz és Károlyi mellett Heller Ödön (1878—1921) a helyi festészet egyik legkiemelkedőbb alakja is mindössze 43 éves volt, amikor „elment oda, ahol a halászképekhez az apostolok állnak modellt.” (Móra Ferenc)

Heller 1878. november 21-én született Budapestben. Elemi iskoláit Miskolcon és Szegeden, a középiskoláit Budapestén végezte. A kereskedelmi érettségi után a Magyar—Francia Biztosítónál lett tisztviselő. Ekkor már rajzolgatott az asztaliók számára és hirtelen elhatározással beiratkozott Vajda Zsigmond esti rajztanfolyamára. Három évig tanult Vajdánál, majd állását főládvá hosszabb müncheni és párizsi tanulmányútra indult.

Külföldön töltött éveiről csak néhanapján érkeztek egymásnak ellentmondó, kószák hírek. Hagyta, hogy hazaküldött képei beszéljenek helyette. Hazatérése után két évben (1906—1907) Nagybányán dolgozott.

Művészi körökben hamar megkedvelték a baloldali érzelmű, kedves, félszeg festőt, akit Juhász és Móra is barátjául fogadtak. A létfőnntartását biztosító portréfestés mellett egyre gyakrabban csalagatták ki Dugonics téri műterméből a napsugaras tápei rétek selyme, az ünnepi öltözött lányok, legények vasárnapi jókedve. A 10-es évek első felében sürdön szerepelt a Műcsarnok és a Nemzeti Szalon tárlatain.

1919 tavaszán Tápén, a Szomolya-dűlőben vett földet, melyre saját tervvel alapján műtermes ház építtetését kezdte meg. Legtöbb-

szőr már kora hajnalban kinn volt, és csak este jött be a városba „bolondkerékkel”, hogy szokásos teáját elfogyassza az Europa-szálló bohémasztalánál. A gazdaság irányítása és a festés mellett tanított — Juhással együtt — az 1919-ben létrehozott Szegedi Művészeti Szabadiskolában. Ekkor születtek legszebb képei.

Heller 1921 tavaszán nagy tervekkel volt tele, gondolatban már rendezte Ernst-múzeumbeli nagy kiállítását. De ezek a tervek már nem valósulhattak meg. A művészt a védelem tanújaként idézték a szegedi tisztikar forradalmasításával vádolt Tabódy ezredes elleni bűnperben, de kihallgatására nem került sor... Július 13-án késő délután szokása szerint a városba indult kerékpárján, amikor életetopant a végzet: fehértisztek megölték és a Tiszába dobálták. „Tragédiád volt, hogy éppen ez a szöke Tisza ringatott utóljára, melyről annyit álmodozott ihletett lelkek...” Juhász Gyula a sírnál így búcsúzott tőle: „Nem mondom örökre búcsút, mert ami benned szépség, igazság és érték, az tovább él vékszáid napfényében és színeiben.” Móra a haláleset kapcsán írta A festő halála című regényét, melyet később Négy apának egy lánya címmel adott ki. Műveiből 1930-ban és 1951-ben rendeztek kiállítását Szegeden.

A közelmúlt nagy szegedi „felfedezettjei” (Dinnyés, Buday, a Heller indította Vadász) sorában méltó hely illetné meg az alföldi festészet derűs, poézist képviselő ágához tartozó Heller Ödönt, a ma éppen 50 éve halott mestert is, legalább egy kiállítás erejéig.

Dr. Apró Ferenc

Táncfesztivál az aranyapapucs jegyében

„Lábbelít” aligha készítették még nagyobb igyekezettel, több gondnal, mint azt a két remekbe sikeredett *aranyapapucsot*, amelyet Szeged város tanácsa ítélt majd oda a szombaton kezdődött II. Nemzetközi Szakszervezeti Néptáncfesztivál legjobb magyar és legjobb külföldi együttesének... Papp Zoltán fiatal ötvösművész munkáját dicsérik ezek az apró — egészen pontosan 37-es — lábravalók. A két aranyapapucs „bekerülési összegét” illetlenség lenne megírni, ám arról feltétlenül be kell számolni, hogy hány meg hány csodálójá volt a sarkos, talpas járőrszöközőknek a néptáncfesztivál vasárnap délelőtt a Tisza Szálló tükörmérmén megrendezett fogadáson. Baranyai Tibornak, a SZOT osztályvezetőjének köszöntő szavai után ugyanis a hazai és külföldi meghívottak tömött sorokban vonultak el akkor a közszemlére kitett kettős díj előtt, s aki csak megcsodálta, mindenki azt találgatta: vajon ki viszi majd haza ezt a páros, de ötlete szerint mégis oly páratlan díjat...

A két aranyapapucs elnyeréséért egyébként már az elmúlt szombaton — a II. Nemzetközi Szakszervezeti Néptáncfesztivál megnyitójának estéjén — megkezdődött a verseny... Krasznói Klárának és Janka Bélának, a Szegedi Nemzeti Színház két fiatal művésznének bejelentő-ismeretető szavai után először a bulgáriai Sumen művelődési házának művészcsapata, majd az NDK riasztó állami csokkombinátjának művészegyüttese, végzetül pedig a Szovjetunióban levő Ordsonikidze Elektrocink üzemének dzsigit-együttese lépett mind szebbé váló újszegedi szabadtéri színpad hatalmas pódiumára, és mutatta be a versenykiírás szabályaihoz időben pontosan igazodó, harmincperces műsorát.

Nehéz minősíteni, egymáshoz mérni az elsőként látott három vendégcsoport teljesítményét! Ha ugyanis a bolgárok táncának erős fűtöttségét, nagy-nagy lendületét dicsérjük, akkor tüstént meg kell emlékeznünk az NDK-ból érkezett vendégek színpadjárásának üde kellemeiről, jó összeszokottságáról, előadásbeli fegyelméről. Így aztán sokáig kellene keresni azokat az alkalmak jelzőket is, amelyek a műsorzáró szovjet dzsigit-együttes kvalitásaihoz igazán illelnek. Mondjuk *bravúrosnak*, nevezük *lélegzetelállító*nak azt, amit a nagyon messziről idelátogatott ifjú

táncosok produkáltak? Feltétlenül jogos mindkét minősítés, csakhat tulságosan is keveset mond el arról a nehezen felejtethető félóráról, amelyet a több ezres nézőseregnek az ordsonikidzei vendégek szereztek... A ki tudja, hány száz esztendő illegesek, magakeltesek, erő-meg ügyességmutogatások ugyanis olyan változatos formában és oly látványossággal elevenedtek meg előadásukban, ahogy azokat csak az akrobatikus mozgásművészet legjobb képviselői tudják életre kelteni! (A 20, borotvaes törkést dobáló ifjú táncost alighanem világ-számként hirdethetné akár-melyik óriás manézis...)

Igy aztán volt mihez hasonlítani a vasárnap este színpadra lépett négy magyar együttes produkcióját! Az EDOSZ Szeged együttesének megismertelt köszöntő táncát után először a Zala néptáncgyűttes lépett az ismét zsúfolt nézőtér még lelkesebb, még szívesebben tapsoló publikuma elé. Az immár másfél évtizedes múltú visszatekintő csoport elsősorban előadásbeli fegyelmével tűnt ki, s egyúttal ismét meggyőződött arról, hogy nincs igazán jó néptánc kellő muzikalitás, szép ének nélkül. (Különösen az együttes női tagjai jeleskedtek a műsorban íktott dalok szép előadásával.)

Az est második vendég-együttese, az országszerte

ismert, és „világjárónak” is joggal nevezett Vadrózsák táncos csoportja volt. Az építőknak ez az együttese már régi jó ismerőse a szegedi szakszervezeti táncfesztiválok közönségének, s így alighanem szép emlékek miatt tűnt halványabbnak a Vadrózsák mostani produkciójá. Részben ki is cserélődött mind a női-mind pedig a férfiak, s ez a változás nemigen vált — legalábbis egyelőre — az immár két évtizede működő csoport javára.

Érdekes módon a borsodi Ávas-együttesben éppen a leánykar tűnt valamivel gyengébbnek. Amíg a zalaiai nőtáncosai — mint fentebb írtuk — „rájátszottak” a férfiakra, addig az Ávas leányai lazább tartással, több pontatlansággal énekeltek, bokáztak. Igaz, „évjárata” szerint még igen fiatalnak tűnik a csoportnak ez a része, s így nem lehetetlen számukra a szükséges felzárkózás.

A Bihari János táncgyűttes adta talán a legtöbbet a vasárnap esti bemutatóban. Az úgynevezett bravúrszámok mellőzésével egy olyan sokételes összeállítással jelentkeztek, amelyben módjuk volt felvonultatni több országrész folklórjának sok-sok értékét. Úgyes, jól szerkesztve kapcsolódtak egymáshoz ezek az *etűdök*, s így a nézők jó példát kaphattak arról, hogy miképpen is lehet a különben lazán kötődő — páros vagy csoportos számokból — egy szépen ívelő, darabjaiban egymásnak jól felelgető összeállítást színre vinni.

A II. Szakszervezeti Néptáncfesztivál tegnap, hétfőn pályázati bemutatókkal folytatódott: a meghívott együttesek, a Szegedi Nemzeti Színház színpadán léptek fel délelőtt és délután.

Ma, kedden este 8 órártól ismét az újszegedi szabadtéri színpadon folytatódik a verseny.

Akác László

SZEGEDI
ÜNNEPI
HETEK

Megkezdődött a nyári egyetem

Háromszázhatvenöt résztvevő jelenlétében vasárnap délelőtt az Ady téri egyetem nagy előadóteremében ünnepiesen megnyitották az ünnepi hetek egyik legtragikusabb tudományos tanácskozását, a VIII. Pedagógiai Nyári Egyetemet. Az ünnepségen részt vett dr. Ágoston József, a Csongrád megyei pártbizottság titkára, Szabó G. László, a városi pártbizottság osztályvezetője és Hantos Mihály, a Csongrád megyei tanács elnökhelyettese is, dr. Kisely György egyetemi tanár, a TIT Csongrád megyei szervezetének elnöke köszöntötte a hallgatókat. Ezután dr. Vonsik Gyula, a TIT országos főtájkára megnyitotta a július 22-ig tartó tanácskozást. A nyári egyetem igazgatósága nevében dr. Ágoston György egyetemi tanár szót a résztvevők-höz, és röviden méltatta az idei tanácskozás központi témájának, a tanítási óra hatékonyságának jelentőségét a pedagógiai munka elméletében és gyakorlatában, bejelentette, hogy jövőre az *akkceleráció, a fiatalok testi és szellemi fejlődésének felgyorolása áll majd az egyetem tanácskozásainak középpontjában.*

A megnyitó ünnepség után Papp Gyula, Szeged város tanácsának elnökhelyettese Szeged helye az ország gazdasági, tudományos és kulturális életében címmel tartott nagy érdeklődéssel kísért előadást.

A nyári egyetem hallgatóit az ország minden részét képviselik. A legtöbbet Tolna és Fejér megyéből jöttek. A Csongrád megyei pedagógusok közül 55-en vesznek részt a munkában. Az előadók a legismertebb hazai szakemberekből kerülnek ki. Két külföldi tudós is tart előadást: Irena Janisewska, a varsói egyetem tudományos munkatársa és Siegmund Friede, a greifswaldi egyetem tudományos munkatársa.

Tegnap, hétfőn a program szerint dr. Lénárd Ferenc, a Magyar Tudományos Akadémia pszichológiai intézetének osztályvezetője tartott előadást *Kísérletek a problémamegoldás gondolkodás fejlesztésére a tanítási órákon* címmel.

Ma, kedden dr. Szendrői János főiskolai tanár és dr. Fekete József tanszékvezető egyetemi docens előadásával folytatódna a foglalkozások, majd a résztvevők a Törökényi István gimnáziumba látogatnak, ahol dr. Diós József igazgató előadása után az iskola oktatógépén Kovács Miklósné és dr. Lang Jánosné szakfelügyelő programozott tanítási óráit tekintik meg.

A nyári egyetem programját egri, balatoni, gyopárosfürdői, hódmezővásárhelyi és mártélyi kirándulás színesíti. Ezenkívül a hallgatók megtekinthetik *Hacsaturján Spartacus* című balettjének szabadtéri előadását.

„Pimené, az enyém”

Gregor József útja Wiesbadentől a dómszínpadig

— Életem nagy álma a Borisz, s most nyáron Szegeden elénekelhetem Piment, az öreg krónikást — tért azonnal a lényegre Gregor József olyan őszinte hangszíval, hogy az előadóművésztől máskor teátrálisnak, színpadiasnak tűnő szöveget neki elhittem, tőle el kellett fogadnom. Többek között azért is, mert a szegedi basszista nagy operaelményei között is első helyen szerepel a Borisz Godunov. Láttam Pesten Losonczy György, Székely Mihály, Nicolai Rossi-Lemeni címszerepével, Kölnben Faragó Andrással, Szófiával, azzal a *Gyuszelev*-vel, aki ezúttal a szabadtéri játékok Borisza lesz.

— A bolgár fővárosban 1967-ben versenyen vettem részt, ahol többek között a Borisz Godunovból énekeltem áriát oroszul. A verseny közben, esténként, természetesen operába jártunk, s itt hallottam Nicolai Gyuszelevet a *Don Carlos*-ban és a Boriszban. Maga készítette maszkjával — eredetileg festőművész —, testes-magvas, férfias organumával valóssággal betöltötte a színpadot, csodálatos volt. Hazajövet összefutottam Tari Jánossal, a szabadtéri igazgatójával, s mesélek neki Gyuszelevről. Az akkori szegedi Don Carlos Fülöp szereplőivel egyébként is problémák adódtak, s hogy-hogy nem, már azon a nyáron itt énekelte Fülöpöt Gyuszelev. Így indult a bolgár basszista magyarországi karrierje. A szófiai Borisz előadásról még annyit, ott a

Sosztakovics-féle hangszerelésben ment, a forradalmi jelenettel zárva — Szegeden pedig, mint ismeretes, Rimszkij-Korszakov hangszerelésében mutatjuk be, s Borisz halálával fejezzük be. Aminek külön örülök, zeneileg az előjáték harmadik képe az egyik legsikeresebb; Pimené, az enyém.

Gregor József nyári hónapja *„Muszorgszkij”* jegyében telnek. Június 6-án a rádió egyenes adásában énekelte a *Halál dalait és táncait*, ugyanakkor már tanulta Piment Vaszy Viktorral — a próbák, hogy sárjót szavainál maradjunk, „rendkívül intenzív légkörben, fűtött hangulatban zajlottak le, Vaszy Vikornak remek meglátásai voltak, érzé az orosz muzika különleges atmoszféráját”.

Aki ismeri a szegedi énekest, bizonyára emlékszik rá, tavaly novemberben meglehetősen zűrös körülmények közepette tért vissza Wiesbadenből. Ahová kétéves szerződése kötötte, s ahonnan négy hónap, négy szerepe után kellemetlen politikai provokáció áldozatát gyorsan távozott. Azóta is kapja a leveleket az ottani Operától.

— Idehaza kicsit szuszszanni akartam, s a nyárra végre kivenni nyolc éve esedékes szabadságom. Nem sikerült, aminek persze én örülök legjobban. Több felújítás mellett januárban három premierem volt, *Ramfis*, a *Tannhäuser* órgrófja és a *Sarolta Ordítója*. Aztán lemezfelvétel a *Varázsfuvar* alól, egy tudógyulladás,

Jellegzetesen „orosz arc” Gregor József szerepeiből: Koncsak kán, az Igor hercegen

Haydn *Evszakokja* a Zeneakadémián, majd közel húsz tájeladás, Szombathelytől Szekszárdig. Július 1-én a rádió egyenes közvetítésében *Bach*-kantáta *Lehel* György vezényletével Budapestén, s hogy teljes legyen a kép, augusztus 3-án ugyancsak egyenes adásban szerepelek a rádió *Találkozás a stúdióban* című adásában egyebek között Kodály-dalokkal.

— És el ne felejtsem — búcsúzik —, a szabadtérin még *Förgeteg* is lesz, a *Csinom Palkóban!*

Nikolényi István